

Pilou Asbæks Trolletale, 14. januar 2014

3. udgave

1.

Godmorgen allesammen. Jeg håber, at Heis vidste, hvad han gik ind til, da han for et halvt år siden ringede og bad mig om at komme herved og tale i dag. For som bekendt er vi skuespillere intet andet end ordløse zombier, som andre mennesker kan tale igennem. Så jeg vil gøre det eneste, en skuespiller kan, når der ikke er noget manuskript til rådighed: Jeg vil tale om mig selv med det håb, at mine spinkle erfaringer kan finde genklang i jer. Så er I advaret!

2.

Men undskyld mig et øjeblik. Sorry. Det er ikke hver dag, man får lov til at stå her på prædikestolen, så jeg bliver nødt til at lave et lille *tweet*. Det bliver en selfie. Smil. Sådan. Og så kan jeg samtidig smide det på instagram. (trykker på mobilen)

Trolletale 14. januar 2014. Og nu hvor vi er i gang, kan vi lige så godt få det faktuelle overstået én gang for alle. #Heluf Trolle, født – tror vi nok – i 1516. Kendt for sit ydmyge liv og gode kirkevaner. I 1560 overtager han klosteret her og ændrer navnet til Herlufsholm. Fem år senere angriber han den svenske flåde, bliver alvorligt såret, men nægter at lade sig forbinde af skibslægen, før hans mandskab er blevet tilset. En heroisk beslutning, som ender med at blive hans død. Sådan er det ofte med pionerer. De går foran. Men det er så også dem, der tager kuglerne.

Herlufsholm, som bliver givet til Herluf Trolle af Frederik 2., og hvor han drømte om at skabe en skole for frie mænds børn. Og vi må ikke glemme at *hashtagge* Birgitte Gøye. Trolles smukke, fromme kone og store kærlighed. Man kan kalde hende datidens første rødstrømpe, som modsætter sig tvangsægteskab og siden viderefører skolen. Hun dør i 1574 og ligger her bag os ved siden af sin elskede mand.

Og til slut må jeg lige have det her med: # Hvor fuldstændig fantastisk det er, at vi i dag, 449 år senere, sidder her sammen.

3.

Sådan. Så kan vi komme videre (putter telefonen i lommen)

Hvor kom vi fra? Nå ja: Godmorgen alle sammen og undskyld mig mit mentale fravær. Det jeg gerne vil tale om i dag er det sociale. Ikke bare alle de elektroniske dimser (klapper på sin

telefon), vi omgiver os med til dagligt. Men også hvordan de hænger sammen med det akustiske, levede liv, vi deler med hinanden, og som er så skrøbeligt.

Hvor mange af jer unge, lovende mennesker sidder lige nu med den lydløse mobil tændt i lommen, så den er klar til at tjekke Facebook, Twitter eller Instagram, så snart denne tale begynde at kede jer?

(kigger ud over publikum)

Jeg tænkte det nok.

Dengang jeg gik her, boede vi 25 elever sammen på sovesalen, og det krævede en mindre formue i tokroner til mønttelefonen at holde sig i kontakt med den verden, der levede uden for Herluf (pause). Til gengæld måtte man ryge på værelserne.

Så hvis jeg havde været elev hernede i dag, ville jeg også have været en af dem, som havde gemt mig bag min computerskærm eller iPhone og søgt tilflugt på Facebook.

Sandheden er nemlig, at jeg hadede dette sted af hele mit hjerte. Jeg hadede og foragtede det så meget, at jeg dag og nat kun tænkte på én eneste ting: Hvordan jeg skulle komme væk herfra.

Jeg kæmpede inderligt og bittert mod systemet, og forsøgte at vinde over det. Uden held.

Da mine forældre i 1998 flyttede til Mallorca for at åbne et kunstcenter, så fik jeg valget mellem at komme på Herlufsholm og (pause) komme på Herlufsholm.

Men da jeg havde været her i en måned af 1. G. ringede jeg hjem til min mor og sagde: "Det her er det værste, jeg nogensinde har været med til. Jeg kan ikke holde det ud, og jeg vil hjem. Nu".

Og min mor – som sad i Spanien og ikke kunne gøre noget – sagde: "hold ud til efterårsferien lille trold, så taler vi om det." Da ferien kom, gentog jeg det: "Jeg vil hjem, jeg vil væk", og min mor svarede: "skat, du bliver nødt til at gå der indtil juleferien, så kommer du hjem."

4.

Imens demonstrerede jeg min uvilje mod systemet ved at være destruktiv og bryde netop en af de mest markante regler, som I alle sammen kender: alkoholpolitikken. Hver dag mødtes jeg med to af mine venner – den ene gik i 9. klasse og den anden i 3. g. – og vi drak øl i smug for at holde hverdagen ud. Det er voldsomt at gøre som 16-årig. At drikke hernede er, som I ved, det ultimative brud på tilliden mellem skolen og eleven. Hvis man begynder at drikke, er det fordi man ikke kan lide sin hverdag og har behov for at flygte. Sådan var det for mig. Jeg var asocial, fordi jeg ikke kunne forlige mig med at være blevet placeret på en skole, jeg ikke selv havde valgt.

Da det blev jul, fik den ene af mine drukkammerater en alvorlig advarsel, og den anden blev smidt ud. Mig? Jeg blev aldrig opdaget. (Tilføjer eftertænksomt:) Allerede dengang

demonstrerede jeg tilsyneladende et vis talent for at manipulere med mine omgivelser.

Men der skete også noget andet. Efter ferien kom skolens ældste elev hen til mig og sagde: "Pilou, jeg havde sgu ikke regnet med at se *dig* her igen. Og jeg tænkte ved mig selv, at jeg eddermame skulle vise ham og resten af skolen, at jeg ikke er typen, der giver op."

5.

For selvom man bader, spiser og sover sammen med andre mennesker 24 timer i døgnet, så kan man føle sig meget, meget isoleret og ekskluderet fra fællesskabet. Og der er tidspunkter i ens liv, hvor det kan synes afgrundsdybt uretfærdigt, at andre mennesker beder en om at gå i seng på bestemte tidspunkter og leve efter lyden af en klokke.

Men jeg lærte, at det betaler sig at bide sig fast og kæmpe videre. For indimellem er der bare nogen, der ved bedre end en selv. Hvor gammelklogt det end lyder, så skal man have en vis alder for at erkende det. Ligesom man først langt senere finder ud af, at rammer giver én mulighed for at udfolde sig kreativt. Først når man sætter regler op for den frie udfoldelse, bliver man virkelig frigjort.

Og behøver jeg at understrege pointen i denne historie? At de resterende 2 ½ år naturligvis viste sig at blive de mest fantastiske i mit liv.

6.

Når jeg denne morgen ser ud over jer, tror jeg, at de fleste selv har valgt at være her. Og til de få, som ikke har: Hæng i! Man kan komme langt på vrede mod systemet. Men man kommer endnu længere ved at sige "ja" til fællesskabet – og give noget tilbage igen.

Og hvis I en dag skulle komme i tvivl om, hvad dette sted giver jer, så kan I være sikre på én ting: På intet andet tidspunkt i jeres liv, vil I lære så meget om sociale færdigheder som her.

Herlufsholm er essensen af kollektiv opdragelse. Men man er på røven, hvis man bliver udstødt fra fællesskabet. For har man ikke det, ender man med at være totalt isoleret.

7.

Fra min mor har jeg lært et ordsprog, som jeg siden har forsøgt at leve efter: At man skal kunne spise med kongen og leve med bonden. Det betyder, at man skal være i stand til at begå sig i alle slags miljøer og navigere i alle tænkelige sociale situationer.

Det havde min mor selv brug for at mestre. Hun er fra Casablanca, voksede op i Frankrig og kom som ung til Danmark, hvor hun mødte min far – som er fra Hammel i det mørkeste Jylland.

Sammen har de brugt deres liv på at skabe sig et navn i kunstverdenen. Men for at kunne færdes blandt kunstnere, gallerister og samlere, var det nødvendigt for dem at tillægge sig nogle sociale redskaber.

Og jeg var ikke særlig gammel, da jeg første gang lagde mærke til den omstillingsparathed og begyndte at beundre den.

For skåret ind til benet, kan man godt sige, at mine forældres succes blev skabt af deres evne til at agere socialt.

8.

Da jeg senere blev skuespiller, opdagede jeg, at jeg selv kunne bruge det talent, når jeg skulle portrættere karakterer på film og teater. Og hvis I lover ikke at sige det til nogen, vil jeg afsløre et af mine små tricks. At spille skuespil handler nemlig i al sin enkelhed om at have evnen til at forstå andre mennesker – og formidle det.

Hvis man kan portrættere en social situation, kan man også få publikum til at tro så meget på den, at den bliver til virkelighed.

Handlingen er jo skrevet i forvejen. Men ved at spille min rolle på en bestemt måde, føjer jeg nogle nye lag til historien. Derfor studerer jeg altid, hvordan min karakter agerer i forhold til andre mennesker. Og det kræver, at man kender hele den sociale trappetige – fra kongen til bonden, og fra socialklasse et til socialklasse fem.

9.

Et andet trick er det hemmelighedsfulde. Som skuespiller overvejer jeg hele tiden, hvad der gør, at nogle er mere spændende at se på end andre.

Tag en skuespiller som Anders W. Berthelsen. Stort talent, som oftest spiller rollen som den gennemsnitlige hr. hvem-som-helst. Han har bløde træk, og derfor opfatter vi ham som en blød mand. Når man ser på ham, slapper øjnene af – hvilket i sig selv er en stor kvalitet.

Over for ham har vi så den diametrale modsætning – Mads Mikkelsen. Hvad er det, som gør *ham* interessant? Udover åbenlyse skuespilevner, så har han også et fjæs som ingen anden. Han har høje kindben, der giver ham dramatiske, mystiske skygger i ansigtet, og derfor elsker kameraet ham.

Det enkle svar er, at Mads Mikkelsen er hemmelighedsfuld. Han holder igen og deler ikke alting med alle.

Det er der noget smukt ved. En skuespiller skal have et privat rum, så man har lyst til at se, hvad

der foregår indenunder.

10.

I jeres generation er det hemmelighedsfulde blevet en sjældenhed. I er vokset op med teknologi, som ingen før jer. Man kalder jer generation C. Mest fordi I er cool selvfølgelig (pause) Men vigtigst af alt, fordi I er *connected*. Og *creative*. Og forstår betydningen af *communities*. De sociale medier, som for mig og min generation handler om kommunikation og let underholdning, er for jer blevet en naturlig forlængelse af jeres personlighed. Dengang jeg rejste ud i verden efter gymnasiet, skulle jeg have en gigantisk jahat på, hvis jeg ville opleve noget. Til jer kommer verden med et klik. Og hvis I skal have noget spændende og exceptionelt at lægge på jeres Facebook-væg, som andre vil *like*, så skal det være ud over det sædvanlige. Derfor er det iscenesatte liv efterhånden blevet svært at skelne fra det *levede* liv. Mens jeg *poster* opskrifter på koldhævede speltboller, lægger I billeder op fra jeres første date – med Dom Perignon og privathelikopter selvfølgelig.

11.

Jeg siger ikke, at det ene er bedre end det andet. Men det kræver omtanke og behændighed at holde fast i sig selv, når man navigerer mellem offentlige og private identiteter. Jeg er sikker på, at I kan finde ud af at håndtere det. Men jeg tror, at I skal passe på, at det C, som så flot besmykker jeres generation, ikke med tiden kommer til at stå for *cold*. Når vi hver især kommunikerer med hinanden med næserne i hver vores smartphone, så mister vi evnen til at være empatiske. Vi kan ikke længere aflæse hinandens følelser og motiver. Og så lærer vi ikke, hvordan man agerer socialt. Men måske er det bare mig, som er ved at blive for gammel. Måske er I bedre til at koble af og koble til og koble alle mulige forbindelser, jeg ikke forstår. Jeg tror, at I er meget klogere og ved mere om verden, end jeg gør. Eller gjorde, da jeg selv gik her.

12.

Alligevel føler jeg i dag, mens jeg står her og ser ud over forsamlingen, at det lige så godt kunne være mig, som sad dernede blandt jer. For man stopper aldrig med at være herluvianer. Den her skole vil altid være en del af os. Vi deler et skæbnefællesskab og et slægtskab med alle dem, som går her – og *har* gået her. Man kan støde ind i gamle elever ethvert sted i verden, og straks er man forbundet. Så stærk er den her skoles ånd, og så rodfæstede er dens traditioner. Det

behøver vi slet ikke sociale medier til.

13.

Da jeg en morgen i efteråret gik ned ad Store Kongensgade – hvor jeg bor – med min datter i barnevogn, så jeg stearinlysene og de hundredvis af blomster på hjørnet af Dronningens Tværgade. Når jeg i de følgende uger kom hjem fra optagelse om aftenen, var der stadig flere, og selv i regn og blæst var lysene tændt. Som en ukuelig vilje, der trodsede logikken. Jeg kendte ikke selv Alexandra, men jeg følte alligevel et slægtskab og en dyb frustration over, hvad der var sket med hende.

Det er det, Herlufsholm giver. Kald det et åndeligt bånd eller de gyldne kæder. Når man har båret muslingeskallerne, er man for altid en del af det fællesskab.

Man kan oprette en mindeside på Facebook og dér være fælles om en sorg. Men nogen gange må man også gøre noget i det virkelige liv. Som at tænde et lys. Eller købe en blomst og sætte den på et snavset gadehjørne for at fatte den største uretfærdighed af alle. Det som gjorde mig så vanvittigt berørt var, at folk der ikke havde kendt Alexandra, havde været med til at bidrage til den uendelige række af blomster på hjørnet. Så ligegyldigt hvor vidunderligt det virtuelle kan være, så er der intet som slår det at møde op og se virkeligheden i øjnene og blive konfronteret med realiteterne – hvor barske de end kan være.

Nogen gange bliver man nødt til at se et lille lys brænde for at forstå livets skrøbelighed.

14.

Så når I om lidt går ud herfra, så brug en stund på at mindes Alexandra. Brug et minut på at se hinanden i øjnene. Og brug en dag uden Facebook. Uden telefon. Bare på at være tilstede sammen. Fællesskabet kan så meget, fordi det forpligter os i forhold til hinanden. Og uden forpligtelser er vi blot ensomme små øer. Som jeg selv var, inden jeg valgte at blive en helhjertet del af denne fantastiske skole.

Godmorgen.

